Motion

1981/82:2387

Håkan Winberg m. fl.

Ändring i lagstiftningen om kriminalvård i anstalt m. m. (prop. 1981/82:141)

Kriminalvården har i dag stora problem inte minst på grund av den allvarliga och omfattande narkotikabrottsligheten. Sedan lagstiftningen successivt stramats upp samt polis och åklagare fått större möjligheter att beivra narkotikabrott har ett ökat antal narkotikabrottslingar dömts till ofta långa fängelsestraff. Inslaget av personer med anknytning till utländska narkotikaligor är därvid påfallande.

Gällande lagstiftning har hittills inte tillräckligt beaktat den nya situation som uppstått på kriminalvårdsanstalterna när avancerade narkotikaförbrytare skall avtjäna sina straff. Den har inte kunnat förhindra dessa att begå allvarliga brott — främst nya narkotikabrott — under permissioner eller under vistelsen i anstalterna. Inne på anstalterna har inte sällan en omfattande narkotikamarknad växt fram. Det finns exempel på att narkotikabrottslingar inifrån anstalterna kunnat kontrollera sina narkotikaaffärer ute i samhället.

När det gäller den förhållandevis lilla grupp brottslingar som upprepade gånger återfallit i särskilt grov brottslighet eller annars visat sig farliga för andras säkerhet som t. ex. mycket grova narkotikabrottslingar, måste samhällets skyddsintressen träda i förgrunden. Permission och de övriga möjligheter som finns för de intagna att under anstaltstiden hålla kontakt med yttervärlden fyller i flertalet fall en betydelsefull funktion som ett led i kriminalvårdens åtgärder för att underlätta de intagnas anpassning i samhället och att motverka skadliga följder av frihetsberövandet. Klart är dock att tillämpningen skall ske under beaktande av kravet på samhällsskydd. Den avvägning som sålunda måste ske vid den praktiska tillämpningen representerar en av de svåraste men samtidigt en av de från allmän synpunkt mest betydelsefulla uppgifterna för kriminalvården.

Den av trepartiregeringen 1980 tillsatta permissionsutredningen har gjort en kartläggning som bekräftar problemen för kriminalvården i här angivna avseenden. Utredningen har funnit att de långtidsdömda i icke obetydlig omfattning missköter sig på olika sätt under straffverkställigheten. Misskötsamheten består i stor utsträckning av nya brott, i några fall av mycket allvarliga brott. Användning av och handel med narkotika på anstalterna förekommer också enligt utredningens uppfattning i oacceptabel omfattning.

För att komma till rätta med de missförhållanden som föreligger har permissionsutredningen föreslagit att domstol i samband med dom av-

seende vissa särskilt brottsbenägna långtidsdömda skall kunna förordna om s. k. särskild verkställighet av straffet. Det innebär placering i särskild anstalt med särskilda regler för utevistelser och andra kontakter med personer utanför anstalten. Utredningen har vidare föreslagit — beträffande övriga intagna — att den kontrollverksamhet som nu förekommer av deras kontakter med personer utanför anstalten intensifieras och effektiviseras.

I propositionen med anledning av permissionsutredningens betänkande (prop. 1981/82:141) anförs emellertid att permissionsutredningens förslag är alltför långtgående. Propositionen stannar därför vid en mindre långtgående särbehandling, som föreslås kunna äga rum genom ändringar i 7 § tredje stycket lagen om kriminalvård i anstalt. Vad som i propositionen anförts om den principiella synen på kriminalvården och om de humanitära aspekter som måste beaktas vid utformningen av de straffrättsliga påföljderna kan vi i allt väsentligt instämma i. Man måste dock samtidigt komma ihåg att den grupp dömda varom här är fråga är mycket begränsad till sitt omfång men utomordentligt farlig för samhället och många av dess enskilda medborgare. Det är också just starka humanitära skäl som talar för att samhället vidtar alla rimliga åtgärder för att förhindra narkotikamissbrukets utbredning.

Även om permissionsutredningens förslag har fått ett blandat mottagande har såväl förslaget att domstol skall besluta om viss form av särskild verkställighet som förslaget om en särskild verkställighetsform fått stöd av åtskilliga tunga remissinstanser. Enligt vår mening kan utredningens förslag på ett mer effektivt sätt än propositionens bidra till att hindra de mycket grova narkotikaförbrytarnas samhällsnedbrytande verksamhet och därmed kanske också till slut rädda livet på människor som eljest skulle dras in i narkotikaberoendet.

Förslaget i propositionen om ändring i 7 § KvaL bör därför i vad gäller de som dömts till fängelse minst fyra år kompletteras med regler som i huvudsak bör utformas efter utredningens linjer. Det är ur rättssäkerhetssynpunkt viktigt att förordnande om särskild verkställighet görs i domstol. En sådan kombination av regler kan medföra behov av modifieringar när det gäller bestämmelser om anstalter m. m.

Det torde ankomma på vederbörande utskott att utarbeta erforderlig författningstext.

Åberopande det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att en särskild verkställighetsform skall införas för vissa långtidsdömda som dömts till fängelse minst 4 år,
2. att riksdagen beslutar att domstol skall kunna besluta om sådan verkställighet.

Stockholm den 25 mars 1982

HÅKAN WINBERG (m)
OLLE AULIN (m)
GÖTE JONSSON (m)
JOAKIM OLLÉN (m)
ARNE SVENSSON (m)
ANDERS BJÖRCK (m)
MARGARETA GARD (m)
BJÖRN KÖRLOF (m)